

Priručnik za obuku

za radionice za podizanje svesti
o klimatskim promenama i zdravlju
za profesore i predavače medicinskih fakulteta

Erasmus+

CLIMATEMED

CLIMATEMED Projekat – 2024

Co-funded by
the European Union

Disclaimer: Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Foundation for the Development of the Education System. Neither the European Union nor entity providing the grant can be held responsible for them.

Priručnik su izradili stručnjaci iz konzorcijuma CLIMATEMED Projekta. Realizaciju Projekta podržao je Erasmus+ Program. (2021-2-HU01-KA220-HED-000050972)

CLIMATEMED Projekat vodeći partner:

Univerzitet u Pečuju, Medicinski fakultet, Institut za
javno zdravlje, Pečuj, Mađarska

CLIMATEMED Projekat partnerski konzorcijum:

Centar za zdravlje, vežbanje i sportske nauke,
Beograd, Srbija

Univerzitet za medicinu, farmaciju, nauku i
tehnologiju „George Emil Palade” iz Târgu Mureș,
Târgu Mureș, Rumunija

Nacionalni centar za javno zdravlje i farmaciju,
Budimpešta, Mađarska

University College Cork – Nacionalni univerzitet Irske,
Cork, Irska

CLIMATEMED Projekat saradnički partneri:

Univerzitet u Segedinu, Medicinski fakultet „Szent-
Györgyi Albert”, Institut za javno zdravlje, Mađarska

Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet sporta i fizičkog
vaspitanja, Novi Sad, Srbija

This learning material © 2023-2024 by CLIMATEMED project (www.climatemed.eu) is licensed under CC BY 4.0.
To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Sadržaj

→ Cilj radionice.....	4
→ Ciljne grupe.....	4
→ Očekivani ishodi.....	4
→ Trajanje i veličina radionica	5
→ Delovi radionice	5
→ Kako koristiti ovaj priručnik za obuku.....	6
→ Okvir radionice	7
→ Materijali za sesije	15
→ Sesija 1.1. UPOZNAVANJE	16
→ Sesija 1.2. Šta za vas znače klimatske promene?	18
→ Sesija 1.3. Da li ste pogođeni klimatskim promenama u vašem privatnom životu?	21
→ Sesija 1.4. Da li ste pogođeni klimatskim promenama u vašem profesionalnom životu?	24
→ Sesija 1.5. Zatvaranje radionice prvog dana	27
→ Sesija 2.1. Diskusija zasnovana na problemu	28
→ Sesija 2.2. Izazovi i pojačivači	31
→ Sesija 2.3. Zaključak	33

Cilj radionice

Radionica o klimatskim promenama i podizanju svesti o zdravlju je osmišljena sa ključnim ciljem: da prenese profesorima i predavačima na medicinskim fakultetima sveobuhvatna znanja i osnovne alate, koji će im omogućiti da shvate složenu raskrnicu između klimatskih promena i zdravlja. Tokom dvodnevne radionice, učesnici se uključuju u dinamična iskustva učenja. Na ovaj način stiču veštine za integrisanje klimatskih promena i zdravstvenih tema u nastavne materijale za medicinsko obrazovanje.

Radionica služi kao pokretač transformativnih promena, osnažujući edukatore da prošire obim svojih predavanja i istraživačkih poduhvata. Po završetku radionice, učesnici su spremni da se snađu u kompleksnom polju uticaja klimatskih promena na zdravlje čoveka, opremljeni razumevanjem njihovih višestrukih uticaja. Naoružani ovim znanjem, učesnici su inspirisani da unesu principe klimatskih promena i njihovog uticaja na zdravlje u svoje profesionalne pristupe, podstičući generaciju budućih medicinskih stručnjaka na razmišljanje o međusobnoj povezanosti između faktora životne sredine i zdravstvenih ishoda.

Konačno, radionica za podizanje svesti o klimatskim promenama i zdravlju predstavlja ključni korak ka sprovođenju sistemskih promena u okviru medicinskog obrazovanja i motivacije neophodne za kultivisanje profesionalnog kadra iz oblasti zdravstva i nege, koji nisu samo vešti kliničari već i

nosioци drugačijeg, izdržljivijeg pristupa problemima na polju životne sredine i javnog zdravlja

Ciljne grupe

Pored profesora i predavača sa medicinskih fakulteta, radionica je namenjena zdravstvenim i medicinskim radnicima iz različitih disciplina, uključujući, ali ne ograničavajući se na lekare opšte prakse, stručnjake za javno zdravlje i zdravstvo povezano sa životnom sredinom, koji takođe predstavljaju važnu ciljnu publiku. Njihova direktna interakcija sa pacijentima pozicionira ih kao uticajne zastupnike zdravstvenih praksi i politika koje uzimaju klimatske promene u obzir.

Očekivani ishodi

Očekuje se da će radionica dobiti brojne opipljive rezultate koji će zajedno doprineti promociji zdravstvenih praksi u vezi sa klimatskim promenama i razvoju informisanije i proaktivnije medicinske zajednice. Od učesnika se očekuje da steknu sveobuhvatno razumevanje povezanosti između klimatskih promena i zdravlja ljudi, omogućavajući im da prepoznaju i nose se sa različitim direktnim i indirektnim uticajima na zdravlje koji proističu iz degradacije životne sredine i klimatske varijabilnosti. Nadalje, nakon radionice, edukatori će biti spremni da efikasno integrišu koncepte klimatskih promena i zdravlja u svoja predavanja i istraživanja, te daju značajan doprinos obrazovanju budućih zdravstvenih radnika.

Očekuje se da će radionica ohrabriti učesnike da se uključe u interdisciplinarnu saradnju, podstičući partnerstva između zdravstvenih radnika, naučnika iz oblasti životne sredine, kreatora politike i zainteresovanih strana u zajednici, kako bi razvili inovativna rešenja za ublažavanje zdravstvenih efekata klimatskih promena. Učesnici radionice steći će praktične strategije za obuku nove generacije lekara svesnih klimatskih promena i podržavanje održive infrastrukture za primenu protokola nege pacijenata koji su prilagođeni klimatskim promenama.

Opšti očekivani ishod radionice je da doprinese razvoju otpornije i proaktivnije medicinske zajednice sa znanjem, veštinama i motivacijom za rešavanje višestrukih zdravstvenih izazova izazvanih klimatskim promenama i da podrži politike i prakse koje daju prioritet preventivnim merama protiv štetnog uticaja klimatskih promena na zdravlje.

Trajanje i veličina radionica

Radionice traju dva (uzastopna) dana i čini ih sveobuhvatan program aktivnosti, diskusija i praktičnih iskustava.

Radionica je osmišljena tako da obezbedi optimalno angažovanje i personalizovanu interakciju među učesnicima. Imajući ovaj cilj na umu, radionica je strukturirana tako da primi optimalnu veličinu od 16 učesnika, podstičući okruženje za učenje koje je pogodno za duboko istraživanje i smislenu razmenu ideja.

Međutim, u zavisnosti od interesovanja za ovu kritičnu temu, maksimalan broj učesnika u radionici je određen na 20 učesnika. Ovaj broj učesnika dozvoljava malo veću grupu uz očuvanje kvaliteta interakcije i individualne pažnje koja je neophodna za efikasno učenje i razvoj veština.

Održavajući ravnotežu između broja učesnika i dinamike radionice, organizatori treba da obezbede da svaki učesnik dobije dovoljno mogućnosti za aktivno učešće i saradnički angažman. Ovaj pristup ne samo da optimalizuje uticaj radionice na pojedinačne učesnike, već i poboljšava iskustvo kolektivnog učenja podstičući različite perspektive i uvide.

Ograničena veličina radionice takođe omogućava dublje povezivanje i mogućnosti umrežavanja među učesnicima, podstičući dugotrajnu saradnju i mreže podrške izvan radionice. Ovo osigurava da se stečena znanja i veštine efikasno pretoče u inicijative i održive prakse u okviru odgovarajućih sfera uticaja učesnika, čime se pojačava ukupni uticaj radionice na zdravstvene prakse koje uzimaju klimatske promene u obzir kao i njihovo promovisanje.

Delovi radionice

Radionica se sastoji iz dva dela: prvog dana učesnici će biti podstaknuti da razmisle i izraze kako klimatske promene utiču na njihov lični i profesionalni život, sa ciljem da izgrade samosvest i empatiju. Ovo će postaviti osnovu za razumevanje širih uticaja klimatskih

promena i stvoriti osnovu za zajedničko učenje.

Fokus drugog dana biće na podsticanju saradnje, angažovanja i višeslojnog dijaloga među učesnicima. Kroz interaktivne diskusije i aktivnosti, učesnici će istražiti veze između tema o kojima predaju i specifičnih zdravstvenih izazova koje nastaju usled klimatskih promena. Oni će takođe identifikovati prepreke i mogućnosti za integraciju klimatskih promena i zdravstvenih pitanja u trenutne materijale za učenje. Usled ovako sveobuhvatnog pristupa, učesnici će steći uvid u složenost suočavanja sa klimatskim promenama u obrazovnom okruženju i biće osnaženi da se zalažu za značajne promene u svojim oblastima.

Kako koristiti ovaj priručnik za obuku

Priručnik za obuku je podeljen na dva dela. Prvi deo uključuje detaljan pregled cilja svake sesije, preporučeni metod za postizanje cilja i vremenske okvire. Drugi deo obezbeđuje:

- detaljan opis preporučene metode za svaku sesiju
- ulogu moderatora u primeni metode;
- potrebne alate;
- očekivane rezultate sesije.

Radionica se sastoji od dva odvojena dana obuke, ali modularni dizajn sesija omogućava fleksibilnost. Dakle, jedna ili više sesija se mogu izabrati i održati kada je vreme ograničeno ili kada je potrebno

da se pokrije određena tema. Pružene metode i sesije mogu se slobodno kombinovati, dajući korisnicima fleksibilan i svestran alat za podizanje svesti među profesorima i predavačima medicinskih fakulteta u vezi sa relevantnošću klimatskih promena i zdravlja.

Okvir radionice

1. DAN: LIČNE PESPEKTIVE O KLIMATSKIM PROMENAMA

9:00 – 10:00	Sesija 1.1. Icebreaking	
	Ciljevi sesije: sesija ima za cilj da pomogne učesnicima da se osećaju prijatno jedni sa drugima tokom radionice i da podstakne osećaj poverenja i zajedništva od samog početka. Takođe nastoji da stvori okruženje koje promoviše otvorenu komunikaciju i lični rast.	
	Preporučeni metod: vođeni razgovor	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	24' (1,5' po osobi)	Predstavljanje učesnika
	24' (1,5' po osobi)	Motivacije i očekivanja učesnika za prisustvo
	12'	Prezentacija ciljeva radionice (od strane moderatora)
	Sesija 1.2. Šta za vas znače klimatske promene?	
	Ciljevi sesije: sesija podstiče učesnike da razmisle o svom nedavnom razumevanju i opštim iskustvima sa klimatskim promenama, uključujući svoja uverenja, brige, strahove, nade i druga mišljenja.	
	Preporučeni metod: Mapa uma	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	5'	Opis metode i zadatka
	25'	Grupni rad: razvijanje mapa uma
	20'	<i>Pauza za kafu</i>
	40' (4x10')	Predstavljanje mape uma svake grupe
	10'	Diskusija o mapama uma
	20'	Prezentacija o klimatskim promenama – koju vodi moderator (uzročni faktori, tipične karakteristike, ključni koncepti u vezi kao što su ublažavanje, otpornost, prilagođavanje, itd.)
	20'	Diskusija o sličnostima i razlikama između sadržaja mapa uma i sadržaja prezentacije moderatora
	60'	<i>Pauza za ručak</i>
12:30 – 1:30	60'	<i>Pauza za ručak</i>

Sesija 1.3. Da li ste pogođeni klimatskim promenama u vašem ličnom životu?		
1:30 – 2:50	Ciljevi sesije: pružanje prilike učesnicima da razmisle i artikulišu kako klimatske promene utiču na njihove lične živote, podstičući samosvest i empatiju među učesnicima.	
	Preporučeni metod: Metod Think-Pair-Share	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	5'	Opis metode i zadatka
	7'	Faza razmišljanja: razmislite pojedinačno o pitanju: "Kako klimatske promene utiču na vaš lični život?"
	13'	Faza u paru: razgovarajte sa parom o ličnim razmišljanjima o klimatskim promenama.
	55'	Faza deljenja: parovi dele svoje najrelevantnije zajedničke tačke o ličnim iskustvima, razmišljanjima i uvidima u vezi sa klimatskim promenama.
2:50 – 3:10	20'	<i>Pauza za kafu</i>

3:10 – 4:30	Sesija 1.4. Da li ste pogođeni klimatskim promenama u vašem profesionalnom životu?	
	Ciljevi sesije: pružanje prilike učesnicima da razmisle i artikuliraju kako klimatske promene utiču na njihove profesionalne živote, podstičući samosvest i empatiju među učesnicima.	
	Preporučeni metod: World Café	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	5'	Opis metode i zadatka
	20' (10' grupni rad) (5+5' prezentacije i razmišljanja)	Prva runda Pitanje za diskusiju je: Da li ste iskusili da su klimatske promene uticale na prioritete i strategije vaših profesionalnih obaveza?
	20' (10' grupni rad) (5+5' prezentacije i razmišljanja)	Drugi krug Pitanje za diskusiju je: Kako očekujete da će klimatske promene uticati na vaše profesionalne aktivnosti u narednih pet godina?
	20' (10' grupni rad) (5+5' prezentacije i razmišljanja)	Treća runda Pitanje za diskusiju je: Da li bi po vašem mišljenju klimatske promene zahtevale bilo kakvu promenu prioriteta i strategija vaših profesionalnih obaveza?
	20' (10' grupni rad) (5+5' prezentacije i razmišljanja)	Četvrti krug Pitanje za diskusiju je: Da li verujete da će veća saradnja između različitih medicinskih oblasti biti neophodna za efikasno rešavanje uticaja klimatskih promena?
5'		Rezime – dostavlja moderator
4:30 – 5:00	Sesija 1.5. Zatvaranje radionice prvog dana	
	Ciljevi sesije: omogućavanje učesnicima da razmisle o svojim ličnim iskustvima tokom radionice, uključujući ono što su naučili, kako su proširili svoja shvatanja i koje su nove perspektive koje su stekli	
	Preporučene metode: vođeni razgovor	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	24' (1,5' po osobi)	Deljenje iskustava, osećanja i komentara
6'		Završna reč – iznosi moderator

2. DAN: KLIMATSKE PROMENE I MEDICINSKO OBRAZOVANJE**Sesija 2.1.1. Diskusija zasnovana na problemu**

Ciljevi sesije: promovisanje saradnje, angažovanja i dijaloga sa više pristupa tako da učesnici istražuju veze između svojih trenutnih materijala za učenje i specifičnih zdravstvenih izazova klimatskih promena

Preporučeni metod: Metod slagalice

Vremenski okvir	Aktivnosti	
5'	Opis metode i zadatka	
3'	Formiranje radnih grupa i pregled materijala <i>Tema za diskusiju: Toplotni talas i rizici vezani za toplotu</i>	
2'	Formiranje stručnih grupa	
15'	Ekspertske grupne diskusije Predloženi materijal za diskusiju: → doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01208-3 Predložene podteme za diskusiju: → Faktori koji utiču na toplotno opterećenje, bolest i smrt → Fizička aktivnost (uključujući rad na otvorenom) i izlaganje toploti → Izgrađeno okruženje i zdravstveni rizici vezani za toplotu → Glavni trendovi koji utiču na bolesti i smrt uzrokovane toplotom	
	2'	Rotacija učesnika
	10'	Sinteza i diskusija
	10'	Uključivanje novih uvida

9:00 – 9:45

9:45 – 10:30	5'	Opis zadataka
	3'	<i>Formiranje radnih grupa i pregled materijala</i> Tema za diskusiju: Mentalno opterećenje klimatskim promenama
	2'	Formiranje stručnih grupa
	15'	Ekspertske grupne diskusije Predloženi materijal za diskusiju: doi.org/10.1186/s13033-018-0210-6 Predložene podteme za diskusiju: → Ključni izazovi pripisivanja uticaja klimatskih promena na mentalno zdravlje → Mogućnosti pripisivanja uticaja klimatskih promena na mentalno zdravlje → Direktnе posledice klimatskih promena na mentalno zdravlje → Indirektnе posledice klimatskih promena na mentalno zdravlje → Akcije za rešavanje klimatskih promena i mentalnog zdravlja
	2'	Jigsaw rotation
	10'	Sinteza i diskusija
	10'	Uključivanje novih uvida
10:30-10:50	20'	<i>Pauza za kafu</i>

10:50 – 11:35	Sesija 2.1.2. Diskusija zasnovana na problemu	
	Ciljevi sesije: videti gore u sesiji 2.1.1.	
	Preporučeni metod: Metod slagalice	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	5'	Opis metode i zadatka
	3'	Formiranje radnih grupa i pregled materijala <i>Tema za diskusiju: Zarazne bolesti i klimatske promene</i>
	2'	Formiranje stručnih grupa
	15'	Ekspertske grupne diskusije Predloženi materijal za diskusiju: → doi.org/10.1016/j.lanepe.2021.100230 Predložene podteme za diskusiju: → Vektorske bolesti i klimatske promene → Bolesti koje se prenose hranom i klimatske promene → Bolesti koje se prenose vodom i klimatske promene → Strategije ublažavanja i prilagođavanja zaraznih bolesti koje su rezultat klimatskih promena
	2'	Jigsaw rotation
	10'	Sinteza i diskusija
	10'	Uključivanje novih uvida

11:35 – 12:20	5'	Opis zadatka
	3'	Formiranje radnih grupa i pregled materijala Tema za diskusiju: Prevencija kardiovaskularnih bolesti – minimiziranje uticaja klimatskih promena
	2'	Formiranje stručnih grupa
	15'	Ekspertske grupne diskusije → Predloženi materijal za diskusiju: doi.org/10.1016/j.ajpc.2022.100391 Predložene podteme za diskusiju: → Način života i aspekti prevencije lekova → Podrška prevenciji kroz inicijative u vezi sa zdravstvenim sistemom → Podrška prevenciji kroz lične i političke akcije → Komunikacioni aspekti prevencije
	2'	Razmena znanja među radnim grupama
	10'	Sinteza i diskusija
	10'	Uključivanje novih uvida
12:20 – 1:20	60'	<i>Pauza za ručak</i>
1:20 – 2:50	Sesija 2.2. Izazovi i pojačivači	
	Ciljevi sesije: identifikovati prepreke i faktore za integraciju klimatskih promena i zdravstvenih pitanja u trenutne nastavne planove i programe medicinskih fakulteta.	
	Preporučeni metod: Dijagram uzročne petlje	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	10'	Opis metoda i zadatka
	10'	Brainstorming faza: identifikujte barijere i fasilitatore u širem kontekstu uključujući institucionalne politike, stručnost fakulteta, interesovanje studenata, dostupnost resursa i drugo
	20'	Faza razvoja dijagrama uzročne petlje
2:50 – 3:10	40' (4k7' prezentacija) (odraz 4k3')	Grupne prezentacije i refleksije
	20'	<i>Pauza za kafu</i>

Sesija 2.3. Zaključak		
3:10 – 4:15	Ciljevi sesije: podsticanje učesnika da razmisle o svojim mislima, osećanjima i reakcijama na radionicu, promovišući na taj način samosvest i samorefleksiju. Takođe im pomaže da povežu sadržaj radionice sa svojim iskustvima, verovanjima i perspektivama, čineći ga relevantnijim i značajnijim.	
	Preporučeni metod: Izlazna karta	
	Vremenski okvir	Aktivnosti
	5'	Opis metoda i zadatka
	10'	Kreiranje 'izlazne karte' (Oni koji to žele, imaju priliku da podele izlazne karte u završnoj rundi.)
	48' (16x3')	Završni krug
	2'	Završna reč – iznosi moderator

Materijali za sesije

Sesija 1.1. UPOZNAVANJE

Ciljevi sesije

Sesija ima za cilj da pomogne učesnicima da se osećaju prijatno jedni sa drugima tokom radionice i da podstakne osećaj poverenja i zajedništva od samog početka. Takođe nastoji da stvori okruženje koje promoviše otvorenu komunikaciju i lični rast.

Preporučeni metod(i): vođeni razgovor

Opis metoda vođenog razgovora

Vođeni razgovor je podeljen u tri dela. U prvom delu, moderator traži od učesnika da se predstavie tako što će podeliti najrelevantnije informacije o svom ličnom i profesionalnom obrazovanju u roku od 90 sekundi.

U drugom delu, učesnici će imati još 90 sekundi da podele svoje motivacije i očekivanja za učešće na radionici.

U trećem delu, moderator će održati kratku prezentaciju od 6-7 minuta o ciljevima i strukturi radionice, naglašavajući komponente radionice i naglašavajući dostupnost i trajanje pauze za kafu i ručak. Nakon prezentacije, mora se obezbediti 5-minutna prilika za pitanja i odgovore.

Uloga moderatora

Moderator treba da igra značajnu ulogu u postavljanju temelja za uspešno i produktivno iskustvo učenja uspostavljanjem odnosa, negovanjem angažovanja i stvaranjem pozitivnog i inkluzivnog okruženja za sve učesnike. Za postizanje navedenog, moderator bi trebalo da

- Podrži stvaranje pozitivne atmosfere za radionicu, podsticanje učesnika i negovanje ambijenta pogodnog za učenje i saradnju;
- Pomaže u rušenju društvenih barijera i hijerarhija unutar grupe, podstičući otvorenu komunikaciju i učešće svih, bez obzira na njihovo poreklo ili ulogu.

Štaviše, moderator bi trebalo da predstavi dnevni red radionice, ciljeve i očekivanja, obezbeđujući da učesnici jasno razumeju šta će biti pokriveno i šta se od njih očekuje.

Moderator bi takođe trebalo da prati vreme dodeljeno za uvode kako bi se osiguralo da svaki učesnik može da priča u okviru dodeljenog vremenskog okvira.

Kao poslednji deo sesije, moderator treba da vodi kratko razmišljanje ili debriefing kako bi omogućio učesnicima da podele svoja razmišljanja i osećanja u vezi sa uvodnom aktivnošću. Podstaknite povratne informacije o tome šta je bilo dobro i oblastima za poboljšanje.

Očekivani ishodi sesije

Sesija ima za cilj stvaranje atmosfere saradnje u kojoj se učesnici podstiču da sarađuju, dele resurse i podržavaju jedni druge u učenju. Ovo će pomoći u izgradnji poverenja među učesnicima i pripremiti teren za radionicu koju karakteriše saradnja i podrška. Kao rezultat toga, od učesnika se očekuje da se osećaju sigurnije kada dele svoja iskustva i uče od drugih, doprinoseći njihovom ličnom i profesionalnom

razvoju. Sesija takođe ima za cilj da olakša buduće otvorene dijaloge, omogućavajući razmenu različitih perspektiva i promovišući međusobno razumevanje.

Potrebna oprema

Nije potrebna nikakva oprema.

Sesija 1.2. Šta za vas znače klimatske promene?

Ciljevi sesije

Sesija podstiče učesnike da razmisle o svom nedavnom razumevanju i opštim iskustvima sa klimatskim promenama, uključujući svoja uverenja, brige, strahove, nade i druga mišljenja.

Preporučeni metod(i): Metod mape uma

Opis metoda mape uma

Mapa uma je moćan vizuelni alat za organizovanje, analizu i generisanje ideja na strukturiran, ali fleksibilan način. Razvio ga je Toni Buzan, a koristi prirodne asocijativne procese razmišljanja u mozgu da olakša kreativno rešavanje problema, učenje i komunikaciju.

U središtu mape uma nalazi se glavni koncept ili tema, predstavljena slikom ili ključnom reči u centru stranice. Iz ove centralne ideje proizilaze grane koje predstavljaju podteme, povezane koncepte ili kategorije. Ove grane se dalje mogu podeliti na podgrane, formirajući hijerarhijsku strukturu koja odražava prirodne misaone obrasce mozga.

Jedna od ključnih karakteristika mapa uma je njihova nelinearna priroda, koja omogućava istovremeno istraživanje ideja u više pravaca. Ovo podstiče bočno razmišljanje i olakšava otkrivanje neočekivanih veza i uvida. Pored toga, korišćenje boja, simbola i slika u mapama uma stimuliše obe hemisfere mozga, poboljšavajući kreativnost, zadržavanje pamćenja i angažovanje.

Oni su posebno efikasni kada složene informacije treba sintetizovati i preneti vizuelno, na primer, tokom prezentacija, predavanja, sastanaka ili studijskih sesija.

Zadatak Mapa uma podstiče učesnike radionice da identifikuju i vizualizuju međusobno povezanu prirodu klimatskih promena sa različitim aspektima njihovih života, kao što su zdravlje, ekonomija, životna sredina, socijalna pravda i lični postupci. Podstiče kreativno izražavanje i podstiče učesnike da razmišljaju van okvira u konceptualizaciji klimatskih promena vizualnim organizovanjem svojih misli i ideja. Kroz kreiranje mape uma, učesnici mogu steći dublje razumevanje složenosti i implikacija klimatskih promena, kako na globalnom, tako i na ličnom planu, promovišući na taj način svest i obrazovanje.

Zadatak takođe katalizuje diskusije i razmenu ideja unutar učionice ili grupnog okruženja, što vodi daljem istraživanju i dijalogu o klimatskim promenama iz različitih perspektiva.

Dodatni detalji o metodu mape uma:

→ <https://help.open.ac.uk/notetaking-techniques/mind-maps>

Uloga moderatora

Kao prvi korak, moderator mora da objasni strukturu sesije:

1. Uvođenje metoda mape uma
2. Formiranje grupa učesnika za grupni rad
3. Razvoj mapa uma po grupama
4. Izlaganje mapa uma
5. Predstavnik (govornik) iz svake grupe objašnjava glavne tačke mape uma za učesnike radionice
6. Prezentaciju o klimatskim promenama koju je održao moderator
7. Plenarna diskusija o sličnostima i razlikama između sadržaja mapa uma i sadržaja prezentacije moderatora

Kao sledeći korak, moderator mora da objasni osnovnu strukturu mape uma, naglašavajući centralnu ideju ili temu u centru sa dodatnim tezama koje poput grana idu ka spolja. Zatim, mora da održi kratku demonstraciju kreiranja mape uma.

Pre nego što počne sa mapiranjem uma, moderator formira grupe od učesnika (preporučuju se najmanje tri grupe). Svaka grupa razvija sopstvenu mapu uma. Centralna tema je: **„Koje misli vam padaju na pamet vezano za klimatske promene?“**

Saradnik grupama deli tabele sa flipčartom i markere i određuje vreme za pravljenje mapa uma na osnovu date teme. Moderator se kreće između učesnika da bi pružio smernice, odgovorio na pitanja i ponudio povratne informacije po potrebi.

Kada su mape uma dovršene, moderator ih postavlja na tablu koristeći Blu Tack i poziva učesnike da ih pregledaju. Zatim, svaki govornik grupe objašnjava ključne tačke svojih mapa uma. Ako je potrebno, moderator postavlja dodatna pitanja tokom izlaganja govornika koja povezuju ili objašnjavaju misli govornika o centralnoj temi.

Nakon prezentacija grupnih govornika, moderator održava prezentaciju o klimatskim promenama, pokrivajući teme poput faktora koji ih izazivaju, tipične karakteristike i kritične koncepte kao što su ublažavanje, otpornost, prilagođavanje itd. Nakon toga, moderator vodi plenarnu diskusiju o sličnostima i razlikama između različitih mapa uma i primarnih poruka prezentacija.

Na kraju, moderator sumira ključne zaključke iz sesije i zahvaljuje se učesnicima na njihovom aktivnom učešću.

Očekivani ishodi sesije

Očekivani ishod je dublje razumevanje, kritičko razmišljanje i smisleno angažovanje na klimatskim promenama, jer ih smatraju složenim i hitnim globalnim pitanjem koje je blisko povezano sa svakodnevnim životom učesnika.

Očekuje se da će ovo iskustvo inspirisati učesnike da klimatske promene smatraju prioritetom i da nastave da istražuju svoje perspektive, učešće i odgovornosti u ovom kontekstu, uključujući uticaje na životnu sredinu,

društvene implikacije, ekonomske posledice i lična iskustva. Učesnici takođe mogu artikulirati svoje emocionalne odgovore na klimatske promene, kao što su zabrinutost, strah, bes, nada ili odlučnost.

Konačno, učesnici mogu razmisliti o svojoj ulozi u doprinosu ili ublažavanju klimatskih promena i o svojim odgovornostima i potencijalnim aktivnostima za rešavanje ovog pitanja. Ova iskustva povećavaju verovatnoću da će učesnici dati prioritet i naglasiti uticaje klimatskih promena na zdravlje tokom svojih predavanja.

Potrebna oprema:

Flipchart, markeri, Blu Tack lepak za višekratnu upotrebu

Sesija 1.3. Da li ste pogođeni klimatskim promenama u vašem privatnom životu?

Ciljevi sesije

Ova sesija ima za cilj da pruži priliku učesnicima da razmisle i artikulišu kako klimatske promene utiču na njihove lične živote, podstičući samosvest i empatiju među učesnicima.

Preporučeni metod(i): Metod Think-Pair-Share

Opis metoda Think-Pair-Share

Metod Think-Pair-Share (Razmisli-Upari-se-Podeli) je strukturirani i interaktivni pristup za istraživanje ličnih iskustava sa specifičnim problemima. Prvo, učesnicima se daje nekoliko minuta da pojedinačno razmisle o pitanju. Pitanje ove sesije je „Kako klimatske promene utiču na vaš privatni život?” Ovaj prvi deo omogućava učesnicima introspekciju i lični uvid.

Zatim se učesnici uparuju sa partnerom kako bi razgovarali o svojim razmišljanjima. Ova faza podstiče dublje istraživanje individualnih iskustava u intimnijem okruženju, podstičući poverenje i otvorenost među učesnicima. Partneri dele svoje perspektive, iskustva i uvide iz početnog razmišljanja.

Nakon diskusije u paru, radionica se ponovo sastaje kao cela grupa za fazu Podeli. Svaki par deli rezime razgovora, ističući zajedničke teme, razlike ili jedinstvene perspektive. Ova faza promovise kolektivno razumevanje

i empatiju među učesnicima jer prepoznaju različite načine na koje problem utiče na pojedince.

Uloga moderatora

Moderator mora jasno da objasni metodu Think-Pair-Share kako bi se osiguralo da učesnici razumeju svaku fazu (Razmisli, upari, podeli) i njihove uloge u svakoj od njih. Moderator takođe mora da postavi osnovna pravila za slušanje sa poštovanjem, konstruktivne povratne informacije i otvorenu komunikaciju. Skup osnovnih uloga može se pozajmiti iz metode Conversation Café¹:

1. Suzdržite se od osuđivanja koliko god možete
2. Poštujte jedni druge
3. Težite ka razumevanju, a ne ubeđivanju
4. Tražite i uvažavajte različita mišljenja
5. Govorite ono što ima lični značaj i smisao
6. Idite prema iskrenosti i dubini, bez nepotrebnog odugovlačenja

Uz ove osnovne uloge, moderator treba da naglasi važnost ravnopravnog učešća i poverljivosti tamo gde je to potrebno.

Osim toga, moderator treba da kruži prostorijom da posmatra diskusije, osiguravajući da parovi ostanu na temi i da se uključe u smislen dijalog. Ponudite

→ ¹ www.conversationcafe.org

podršku i uputstva ako parovi izgledaju zaglavljani ili mimo teme. Nežno intervenišite ako jedna osoba dominira razgovorom, podstičući tiše učesnike da podele svoje misli.

Možda je najrelevantnija uloga moderatora da olakša fazu deljenja: pozivanje parova da podele suštinske uvide iz svojih diskusija sa većom grupom. Osigurajte da svako ima priliku da doprinese. Istaknite zajedničke teme, jedinstvene perspektive i značajne uvide koje dele učesnici. Ovo pomaže u sintezi informacija i jačanju učenja periodičnim sumiranjem napretka grupe, jačajući vrednost aktivnosti i stečenih uvida.

Moderator mora biti spreman da posreduje ako dođe do nesuglasica, usmeravajući učesnike ka uvažavanju i konstruktivnom rešavanju. Koristan pristup je da moderator osigura da svaki učesnik ima priliku da u potpunosti izrazi svoje gledište. Postavljanjem otvorenih pitanja, moderator može otkriti više informacija i steći dublje razumevanje osnovnog uzroka neslaganja. Pored toga, parafraziranje onoga što svaka osoba kaže može pomoći da se obezbedi jasnoća i da se pokaže priznanje njihove perspektive. Moderator takođe može da naglasi zajedničke ciljeve ili zajedničku osnovu među učesnicima, pomerajući fokus sa razlika na sličnosti. Moderator treba ljubazno da podseti učesnike na osnovna pravila ako diskusije postanu intenzivne. Nakon što je neslaganje posredovano, praćenje uključenih učesnika je od suštinskog značaja kako

bi se osiguralo da osećaju da je problem rešen s poštovanjem i konstruktivno.

Na kraju, upravljanje vremenom svake faze je ključno kako bi se osiguralo da aktivnost ostane na pravom putu i da se svi delovi završe u predviđenom vremenu. Ovo stvara konstruktivno i organizovano okruženje za smisleno angažovanje i učenje.

Očekivani ishodi sesije

Kroz metodu Think-Pair-Share, učesnici imaju priliku da razmisle o tome kako klimatske promene utiču na njihove živote, što dovodi do ličnih uvida i povećane svesti. Ovaj proces refleksije može omogućiti pojedincima da artikulišu svoja iskustva i zabrinutosti u vezi sa klimatskim promenama. Povezujući apstraktni koncept klimatskih promena sa ličnim iskustvima, učesnici su očekivali da razviju opipljiviju i emotivniju vezu sa ovim pitanjem. Ova veza može poboljšati njihovu motivaciju za angažovanje i rešavanje klimatskih promena u njihovim životima i zajednicama.

U diskusijama u parovima, od učesnika se očekuje da se uključe u smislen dijalog, dele svoja razmišljanja i slušajući perspektive svog partnera. Ova zajednička razmena će podstaći međusobno razumevanje i empatiju dok učesnici uče o različitim načinima na koje klimatske promene utiču na različite živote. Ovo iskustvo može doprineti otkrivanju zajedničkih zabrinutosti i pojedinačnih izazova u vezi

sa klimatskim promenama, pružajući sveobuhvatan pogled na ovo pitanje.

Štaviše, slušanje različitih ličnih priča može podići svest o višestrukom uticaju klimatskih promena, podstičući empatiju među ljudima na koje to utiče uopšteno.

Potrebna oprema

Nije potrebna nikakva oprema.

Sesija 1.4. Da li ste pogođeni klimatskim promenama u vašem profesionalnom životu?

Ciljevi sesije

Sesija ima za cilj da pruži priliku učesnicima da razmisle i artikulišu kako klimatske promene utiču na njihove profesionalne živote, podstičući samosvest i empatiju među učesnicima.

Preporučeni metod(i): World Café metod

Opis World Café metoda

World Café metod je participativna tehnika grupne diskusije dizajnirana da olakša dijalog i saradničko razmišljanje među učesnicima u opuštenom i neformalnom okruženju. World Café metoda obično uključuje rotaciju učesnika između malih stolova, pri čemu je svaki sto fokusiran na istu specifičnu temu ili pitanje vezano za centralnu temu razgovora. Dok se učesnici kreću između stolova, oni učestvuju u strukturiranim razgovorima, dele ideje i nadovezuju se na doprinose jedni drugih.

World Café radionica je strukturisana na sledeći način:

1. Prostor je uređen sa stolovima sa po četiri stolice, u zavisnosti od broja učesnika. Za svakim stolom treba da bude jednak broj učesnika, ne više od četiri za svakim stolom. Svaka tabela mora imati flipčart, markere i blok lepljivih papirića. Učesnici koriste ove materijale da bi zapisali ideje, nacrtali mape uma ili zabeležili relevantne tačke tokom diskusija u malim grupama.
2. Učesnici se dočekuju i sedaju za stolove. Moderator objašnjava da se radionica odvija kroz više krugova razgovora, od kojih je svaki fokusiran na specifično pitanje vezano za sveobuhvatnu temu radionice. Svaki krug traje oko 20 minuta. Ovaj vremenski okvir od 20 minuta uključuje 10 minuta razgovora u malim grupama za stolom, 5 minuta prezentacije koja sumira u najviše tri tačke najrelevantnije elemente ili rezultate diskusije i pet minuta za plenarna razmišljanja drugih učesnika radionice. Moderator takođe objašnjava da je potrebno odrediti jednu osobu za „domaćina stola“.
3. Nakon diskusije u malim grupama, grupa se okuplja na plenarnoj sednici, koja je nazvana „žetva“, kako bi podelili uvide i nalaze iz svojih razgovora. Domaćin stola predstavlja ključne ideje, mišljenja i rezultate koji su se pojavili tokom diskusije u malim grupama. Ovi uvidi moraju biti zabeleženi na lepljivim papirićima, a domaćin stola treba da ih zalepi na tablu Flipchart-a da bi ih učinio vidljivim. Ove beleške su takođe korisne kada moderator sumira rezultate cele radionice.
4. Nakon svake runde, učesnici se rotiraju za različite stolove i diskutuju o sledećem pitanju. Ova rotacija obezbeđuje mešavinu perspektiva i ideja. „Domaćin stola“ ostaje za stolom. Kada se formira nova mala grupa, bira se novi domaćin. Ponovo napravljene grupe raspravljaju o novom pitanju, a nedavni domaćin stola predstavlja ključne ishode tokom faze prezentacije. Ovaj proces

se ponavlja dok se sva pitanja ne prodiskutuju.

5. Radionica se završava završnom sesijom, tokom koje moderator sumira ključne rezultate i razmišlja o ukupnom iskustvu. Učesnici se podstiču da razmotre kako će integrisati stečene uvide u svoj profesionalni ili lični život.

World Café razgovori u malim grupama i sesije žetve pružaju dragocenu priliku učesnicima da duboko razmisle o tome kako se pitanja vezana za klimatske promene mogu manifestovati u njihovim profesionalnim životima. Ove sesije stvaraju prostor za pojedince da diskutuju, analiziraju i razumeju kako klimatske promene utiču na njihov rad, bilo u zdravlju, obrazovanju, javnoj politici ili drugim poljima.

Dodatne informacije o metodu World Café razgovora:

→ <https://theworldcafe.com>

Uloga moderatora

Uloga moderatora je od suštinskog značaja za održavanje strukture i toka radionice World Café-a, osiguravajući da ona postigne svoje ciljeve i pruža dragoceno iskustvo za sve uključene. Primarna uloga moderatora uključuje:

- Postavljanje prostora za radionicu;
- Vođenje učesnika kroz proces sa posebnom pažnjom na 'resetovanje' i upravljanje vremenskim okvirima za svaki krug;
- Sintetisanje kolektivnih uvida nastalih tokom sesija.

Moderator objašnjava metodologiju World Café-a, naglašavajući suštinu pridržavanja vremenskih okvira. Ovaj uvod je ključan za uspostavljanje ugodne atmosfere poštovanja u kojoj se učesnici osećaju ohrabrenim da otvoreno podele svoja razmišljanja i iskustva. Moderator naglašava važnost aktivnog slušanja, međusobnog poštovanja i zajedničkog istraživanja, koji su temeljni principi World Café procesa.

Tokom razgovora u malim grupama, moderator nadgleda prelaze između rundi diskusije, osiguravajući da se učesnici nesmetano kreću između stolova tokom ponovnog naseljavanja. Moderator može dati upite ili pitanja kako bi podstakao diskusiju, pomažući učesnicima da se dublje udube u teme koje su u pitanju.

Moderator takođe prati vreme, obezbeđujući da svaki krug razgovora ostane u predviđenom vremenskom okviru kako bi se održao opšti raspored radionice.

U fazi „žetve“ radionice, gde se uvidi i ideje iz diskusija u malim grupama dele sa većom grupom, moderator igra ključnu ulogu. Oni olakšavaju ovu kolektivnu refleksiju tako što podstiču učesnike da istaknu ključne tačke i teme koje se pojavljuju. Moderator sintetizuje ove doprinose, pomažući da se istakne kolektivna mudrost i identifikuju uvidi koji se mogu primeniti ili zajedničke teme koje mogu da utiču na buduće akcije ili odluke.

Očekivani ishodi sesije

Od refleksivnog procesa World Café sesije, sa strukturiranim diskusijama i razmjenom različitih iskustava, očekuje se da inspiriše učesnike da stave veći naglasak na zdravstvene implikacije klimatskih promjena i njihovu ključnu integraciju u obrazovanje. Kroz razmenu uvida, učesnici mogu da steknu šire razumevanje primera iz stvarnog života i slučajeva uticaja klimatskih promena na zdravlje. Slušanje izjava iz prve ruke od svojih kolega o tome kako su klimatske promene uticale na njihovu profesionalnu praksu omogućava pojedincima da uspostave konkretniju i profesionalniju vezu sa ovim pitanjem. Ova veza nije samo teoretska, već je zasnovana na stvarnim iskustvima, čineći uticaj klimatskih promena na zdravlje opipljivijim i neposrednijim. Kao rezultat toga, učesnici mogu imati pojačan osećaj odgovornosti i hitnosti, što može značajno povećati njihovu motivaciju da se aktivno angažuju i bave zdravstvenim problemima u vezi sa klimatskim promenama u svojim profesionalnim aktivnostima.

Uključivanje ovih pitanja u obrazovni sadržaj čini više od informisanja; transformiše iskustvo učenja povezujući teorijsko znanje sa primenama u stvarnom svetu. Nastavnici koji uključuju klimatske promene i njihove zdravstvene implikacije u svoju nastavu ne samo da obogaćuju svoj sadržaj već i osnažuju svoje učenike dubljim razumevanjem međusobne povezanosti između klimatskih promena i zdravlja. Ovaj holistički pristup obrazovanju podstiče informisaniju, angažovaniju i proaktivniju

generaciju profesionalaca koji su bolje opremljeni da se izbore sa bezbrojnim izazovima koje postavljaju klimatske promene u svojim oblastima.

Razgovori u malim grupama u World Café-u i sesije žetve mogu da kataliziraju profesionalni i lični rast. Oni omogućavaju učesnicima da razmisle o svojoj ulozi u rešavanju klimatskih promena, inspirišu osećaj odgovornosti i pružaju praktične alate i znanje koje mogu da ugrade u svoj rad.

Potrebna oprema

Flipčart tabla, markeri, samolepljivi papirići

Sesija 1.5. Zatvaranje radionice prvog dana

Ciljevi sesije

Ova sesija omogućava učesnicima da razmisle o svojim individualnim iskustvima tokom radionice, uključujući ono što su naučili, kako su se promenili i sve nove perspektive koje su stekli.

Preporučeni metod(i): vođeni razgovor

Vođeni razgovor se sastoji iz dva dela. U prvom delu, moderator poziva učesnike da sumiraju svoja iskustva, osećanja i komentare i podele ih u roku od 90 sekundi. U drugom delu, moderator zaključuje sesiju odajući priznanje naporima grupe i sumirajući ključne zaključke.

Uloga moderatora

Moderator završava sesiju prepoznajući napore grupe i sumirajući ključne zaključke. Oni takođe vode sesiju deljenja gde učesnici mogu da izraze svoja razmišljanja, iskustva, osećanja i komentare o radionici. Ova sesija prati format otvorenog podijuma, dajući svakom učesniku 1,5 minuta da podeli svoja razmišljanja. Uloga moderatora je da obezbedi uravnotežen razgovor, omogućavajući svima da daju svoj doprinos, dok istovremeno upravljaju tokom dijaloga kako bi se sprečilo da nekoliko glasova dominira i ostane u vremenskom okviru.

Pored toga, moderator može da navede sve naknadne korake, kao što je uvod u drugi dan, kako bi se nastavila diskusija i ojačala zajednica formirana tokom radionice. Na kraju, moderator izražava

zahvalnost na angažovanju i doprinosu učesnika.

Očekivani ishodi sednice

Struktura prvog dana osmišljena je tako da učesnicima pruži znanje i emocionalnu vezu potrebnu da postanu efikasniji zagovornici rešavanja klimatskih promjena u svojim sferama uticaja, posebno u svakodnevnom životu. Kroz strukturirane razgovore i grupne aktivnosti, učesnici mogu poboljšati svoju sposobnost da artikuliraju misli i slušaju druge.

Od učesnika se očekuje da napuste radionicu sa sveobuhvatnijim razumevanjem uticaja klimatskih promena na lični i profesionalni život. Povezujući lična i profesionalna iskustva sa klimatskim promenama, učesnici će se verovatno osećati više motivisanim da se angažuju u naporima za ublažavanje i prilagođavanje. Očekuje se da će kolaborativna priroda radionice pomoći u izgradnji snažnijih mreža među učesnicima, olakšavajući buduću saradnju i podršku.

Potrebna oprema

Nije potrebna oprema.

Sesija 2.1. Diskusija zasnovana na problemu

Ciljevi sesije

Sesija ima za cilj da promoviše saradnju, angažovanje i dijalog sa više pristupa, tako da učesnici istraže veze između svojih trenutnih materijala za učenje i specifičnih zdravstvenih izazova klimatskih promena.

Preporučeni metod(i): Metod slagalice

Opis metoda slagalice

Metod slagalice (Jigsaw method), koji je razvio Eliot Aronson, je tehnika kooperativnog učenja zasnovana na istraživanju. Učesnici se uključuju u stručne diskusije, sintetizuju informacije i razvijaju planove koji se mogu primeniti kroz ovaj metod. Ovaj metod poboljšava ishode učenja ohrabrujući učesnike da rade zajedno na zajedničkom cilju. U učionici Slagalice, učesnici su podeljeni u male, različite grupe koje se nazivaju „matične grupe“, a svaka se sastoji od četiri do šest članova. Svakom članu matične grupe dodeljen je drugačiji segment materijala za učenje za koji će postati ekspert. Nakon što dobiju svoje zadatke, učesnici napuštaju svoje matične grupe da bi se pridružili „stručnim grupama“, gde se svi članovi fokusiraju na isti segment. U okviru ovih stručnih grupa, učesnici sarađuju, dele uvide i osiguravaju da temeljno razumeju svoj deo materijala.

Kada učesnici savladaju svoje segmente, vraćaju se u svoje matične grupe da pouče svoje vršnjake šta su naučili. Ovaj proces transformiše učesnike u učenike i nastavnike, podstičući osećaj

odgovornosti. Članovi matične grupe zatim sintetizuju informacije koje su im pružili njihovi vršnjaci, omogućavajući sveobuhvatno razumevanje cele teme.

Metoda Slagalice ne samo da poboljšava razumevanje i zadržavanje, već i gradi kritičko mišljenje, komunikaciju i međuljudske veštine. Podstiče aktivno učešće, smanjuje konkurenciju i pomaže učesnicima da razviju empatiju vrednujući doprinos svakog člana. Štaviše, kolaborativna priroda metode Slagalice može dovesti do poboljšane grupne dinamike i inkluzivnijeg okruženja za učenje, čineći ga efikasnim alatom za učenje u različitim obrazovnim okruženjima.

Radni tok slagalice se sastoji od sledećih elemenata:

Ekspertske grupne diskusije – učesnici iz različitih matičnih grupa rade sa svojim određenim podtemama. Oni raspravljaju o tome zašto je njihov određeni element relevantan u zdravstvenom i medicinskom obrazovanju, ističu ključne tačke i istražuju srodne teme.

Rotacija slagalice – učesnici se vraćaju u svoje matične grupe.

Sinteza i diskusija – svaki stručnjak predstavlja i deli novostečeno znanje o određenoj podtemi sa članovima matične grupe.

Inkorporacija novih uvida – individualna radna faza u kojoj svaki učesnik razvija strategiju za ugradnju novostečenih

znanja u postojeći kurs čiji se materijal za učenje nosi sa učesnikom na radionici.

Dodatne informacije o metodi slagalice:

→ <https://www.jigsaw.org/>

Napomena: Molimo Vas da u pozivu naglasite da svaki učesnik treba da ponese svesku, odnosno laptop i nastavni materijal sa predavanja, uz pomoću kog će raditi tokom sesije.

Uloga moderatora

Da bi olakšao produktivnu i zanimljivu sesiju, moderator prvo objašnjava metodu Slagalice. Zatim su učesnici podeljeni u matične grupe od po 4 ili 5 osoba, obezbeđujući raznovrsnu zastupljenost različitih medicinskih specijalnosti unutar svake grupe.

Svakom članu grupe će tada biti dodeljen određen aspekt teme o kojoj se raspravlja. Na primer, ako je tema uticaj toplotnih talasa na zdravlje i matične grupe imaju četiri člana, član broj 1 bi mogao da se fokusira na kardiovaskularne efekte, član broj 2 na respiratorne efekte, član br. 3 na uticaje na mentalno zdravlje i član broj 4 na ugrožene populacije.

Moderator deli pisane materijale relevantne za segment teme dodeljene svakom članu, ostavljajući vremena za pregled i identifikaciju ključnih konceptata, problema i izazova. Ključno je da učesnici imaju pristup samo materijalu koji je povezan sa njihovim segmentom teme o kojoj se raspravlja.

Nakon perioda pregleda, moderator poziva članove grupe iz svake matične grupe da se pridruže stručnim grupama koje se fokusiraju na isti aspekt diskutovane teme. Ove ekspertske grupe raspravljaju o glavnim tačkama svog segmenta i istražuju kako se ovaj aspekt može integrisati u materijale za učenje različitih kurseva medicinskih fakulteta. Učesnici takođe mogu da vežbaju izlaganje prezentacije o svom specifičnom aspektu u okviru svoje matične grupe.

Po završetku diskusija u ekspertskim grupama, učesnici se vraćaju u svoje matične grupe da podele uvide i nalaze iz svojih stručnih diskusija, čime se završava rotacija znanja.

Moderator zatim vodi zbirnu diskusiju, podstičući učesnike da razmisle o raskrsnicama između uticaja teme o kojoj se raspravlja na zdravlje i oblasti njihove nastave. Moderator treba da podstakne učesnike da istraže potencijalne interdisciplinarne pristupe, strategije podučavanja i poboljšanja nastavnog plana i programa kako bi se efikasno bavili pitanjima povezanim sa temom o kojoj se raspravlja.

Konačno, moderator vodi sesiju u kojoj učesnici zajedno razvijaju akcione planove ili preporuke za integraciju uvida zadatka u svoje nastavne prakse i napore za razvoj nastavnog plana i programa.

Očekivani ishodi sesije

Od učesnika se očekuje da steknu dublje razumevanje zdravstvenih izazova koje predstavljaju klimatske promene, kao što su toplotni talasi, opterećenje

mentalnog zdravlja, zarazne bolesti i strategije prilagođavanja, ublažavanja i prevencije. Pored toga, edukatori mogu iskoristiti ovu priliku da nauče kako da efikasno uključe zdravstvene probleme u vezi sa klimatskim promenama u postojeće nastavne planove i programe. Ovo može promovisati veću svest o zdravstvenim aspektima klimatskih promena u različitim temama.

Potrebna oprema: Nije potrebna oprema.

Napomene: Sadašnji oblik ovog Priručnika za obuku uključuje preporuke za podteme i materijale za diskusije zasnovane na problemima (Sesija 2.1.1. – Sesija 2.2.2). Literatura i podteme u preporukama zahtevaju periodična ažuriranja.

Sesija 2.2. Izazovi i pojačivači

Ciljevi sesije

Ova sesija ima za cilj da identifikuje prepreke i faktore za integraciju klimatskih promena i zdravstvenih pitanja u trenutne nastavne planove i programe medicinskih fakulteta.

Preporučeni metod(i): Metod dijagrama uzročne petlje

Opis metoda dijagrama uzročne petlje

Dijagrami uzročne petlje (eng. Causal Loop Diagram – CLD) su vitalni alati u analizi sistema, koji olakšavaju modeliranje i razumevanje složenih sistema. Oni omogućavaju mapiranje složenih problema, ilustrujući uzročno-posledične veze umesto pretpostavke linearnih veza između elemenata sistema. Ovo omogućava dublje razumevanje ponašanja unutar sistema i razvoj strategija za upravljanje ili suzbijanje ovih ponašanja. CLD-ovi takođe otkrivaju kako su problemi međusobno povezani sa drugim sistemima, poboljšavajući i strukturno i procesno razumevanje. Pored toga, CLD-ovi pomažu u prenošenju razumevanja sistema obezbeđujući jezik za artikulisanje dinamične, međusobno povezane prirode sveta i kreiranje koherentnih priča o određenim pitanjima kroz višestruke petlje.

CLD se sastoji od tri glavna elementa: Varijable, uzročne veze i polaritet. Varijable su dinamički uzroci ili efekti unutar sistema koji su prilagođeni fokusu istraživanja. Na primer, u šumskom ekosistemu CLD, zemljište

može biti element, dok promenljiva može biti promena sadržaja ugljenika u zemljištu ako je to istraživački interes. Uzročne veze su prikazane kao strelice koje pokazuju usmerene uzroke od jedne promenljive do druge. Kada više uzročno-posledičnih veza formira kružnu strukturu, one stvaraju petlju.

Svaka uzročna veza ima ili pozitivan ili negativan polaritet, što ukazuje na to kako varijable međusobno reaguju. Pozitivan polaritet znači da se varijable menjaju u istom pravcu (obe se povećavaju ili smanjuju), dok se negativni polaritet menja u suprotnim smerovima (jedna se povećava, a druga smanjuje). Ovi polariteti značajno utiču na ishode sistemskih procesa, posebno unutar petlji.

CLD-ovi pružaju sveobuhvatan metod za analizu i razumevanje dinamičkih interakcija i povratnih informacija unutar složenih sistema, čineći ih nezamenljivim u analizi sistema i razvoju strategije.

Dodatne informacije o metodu dijagrama uzročne petlje:

→ https://sustainabilitymethods.org/index.php/System_Thinking_%26_Causal_Loop_Diagrams

Uloga moderatora

Kao prvi korak, moderator mora da objasni strukturu sesije:

1. Uvođenje CLD metoda
2. Formiranje grupa učesnika za grupni rad
3. Faza brainstorming-a za članove grupe kako bi identifikovali prepreke i olakšice za integraciju klimatskih promena i problema vezanih za zdravlje u trenutne nastavne planove i programe medicinskih fakulteta
4. Razvoj CLD-a po grupama
5. Izlaganje CLD-a
6. Predstavnik (govornik) iz svake grupe objašnjava polaznicima radionice glavne tačke CLD-a

Moderator zatim mora objasniti osnovnu strukturu CLD-a i dati kratku demonstraciju njegovog kreiranja.

Pre početka izrade CLD-a, moderator formira grupe od učesnika (preporučuju se najmanje tri grupe). Svaka grupa razvija svoj CLD. CLD treba da se fokusira na varijable i njihove odnose među njima, koje su potencijalne prepreke i olakšice za integraciju klimatskih promena i zdravstvenih pitanja u trenutne nastavne planove i programe medicinskih fakulteta.

Saradnik grupama deli tabele sa flipčartovima i markere i odredjuje vreme za faze razmišljanja i razvoja CLD-a. Moderator se kreće između učesnika da bi pružio smernice, odgovorio na pitanja i ponudio povratne informacije po potrebi.

Kada su CLD-ovi završeni, moderator ih okači koristeći Blu Tack i poziva učesnike da ih pregledaju. Zatim, svaki govornik grupe objašnjava ključne tačke svojih CLD-ova. Ako je potrebno, moderator postavlja dodatna pitanja tokom izlaganja govornika koja povezuju ili objašnjavaju misli govornika o centralnoj temi. Nakon prezentacija grupnih govornika, postoji vremenski okvir od 3 minuta u okviru kojeg svi učesnici mogu da razmisle o prezentaciji.

Očekivani ishodi sesije

CLD metod se može koristiti za identifikaciju različitih faktora koji mogu ili ometati ili pomoći u integrisanju klimatskih promena i zdravstvenih problema u trenutne nastavne planove i programe medicinskih fakulteta. Kada se ovi faktori identifikuju, učesnici mogu da odrede mogućnosti koje se mogu iskoristiti za uključivanje klimatskih promena i zdravstvenih aspekata u postojeće materijale za kurs. Štaviše, postaće očigledno sa kojim izazovima se treba pozabaviti da bi se ova tema efikasno predavala.

Potrebna oprema

Flipčart, markeri, Blu Tack lepak za višekratnu upotrebu

Sesija 2.3. Zaključak

Ciljevi sesije

Ova sesija ima za cilj da podstakne učesnike da razmisle o svojim mislima, osećanjima i reakcijama na radionicu, promovišući na taj način samosvest i samorefleksiju. Takođe im pomaže da povežu sadržaj radionice sa svojim iskustvima, verovanjima i perspektivama, čineći ga relevantnijim i značajnijim.

Preporučeni metod(i): Metod izlazne karte

Opis metoda izlazne karte

Metod izlazne karte (Exit ticket method) je efikasna strategija obrazovnog ocenjivanja koja podrazumeva da učenici daju kratke povratne informacije nakon lekcije. Kada se koristi u kontekstu radionice, ovaj metod može efikasno sumirati razumevanje učesnika.

Ovaj metod je jednostavan, moderator zahteva da učesnici zapišu:

- Jednu stvar koju su naučili,
- Jedno pitanje koje još uvek imaju i
- Jednu akciju koju planiraju da sprovedu kao rezultat radionice.

Odgovori pružaju neposredan uvid u iskustva učesnika, povratne informacije za organizatore o oblastima u kojima postoje mogućnosti za razvoj sadržaja ili metoda obuke i informacije o tome koliko je radionica bila inspirativna.

Dodatne informacije o metodu izlazne karte:

- <https://www.theteachertoolkit.com/index.php/tool/exit-ticket>

Uloga moderatora

Na završnoj sesiji radionice, moderator traži od učesnika da zapišu:

- Jednu stvar koju su naučili,
- Jedno pitanje koje još uvek imaju i
- Jednu akciju koju planiraju da sprovedu kao rezultat radionice.

Moderator može podeliti komade papira koje učesnici mogu koristiti za izlazne karte.

Ovaj metod omogućava učesnicima brz i koncizan način da razmisle o svom učenju. Moderator može ponuditi priliku da oni koji to žele imaju priliku da podele izlazne karte u završnoj rundi.

Moderator završava sesiju i celu radionicu završnim krugom. U okviru završnog kruga učesnici mogu da iznesu svoja razmišljanja, iskustva, osećanja i komentare o celoj radionici ili pojedinim njenim delovima. Ova sesija prati format otvorenog podijuma, dajući svakom učesniku 3 minuta da podeli svoja razmišljanja. Uloga moderatora je da obezbedi uravnotežen razgovor, omogućavajući svima da doprinesu dok upravljaju tokom dijaloga kako bi se sprečilo da nekoliko glasova dominira i ostane u vremenskom okviru.

Očekivani ishodi sesije

Očekuje se da će ovaj dan obuke opremiti učesnike i znanjem i praktičnim alatima potrebnim za efikasnu integraciju zdravstvenih pitanja vezanih za klimatske promene u medicinsko

obrazovanje, podstičući proaktivan i informisan pristup jednom od najhitnijih izazova našeg vremena. Od njih se takođe očekuje da steknu praktične veštine za uključivanje tema klimatskih promena u svoju nastavu, uz podršku akcionih planova razvijenih tokom sesija. Konačno, takođe se očekuje da bi radionica mogla da ojača profesionalne mreže i veštine saradnje kako bi pomogla njihovim budućim naporima da integrišu obrazovanje o klimatskim promenama u medicinske nastavne planove i programe.

Potrebna oprema

Papiri i olovke